

Lääkkeet ja alkoholi

Suomen Apteekkariliitto
2006

Lääkkeen ja alkoholin samanaikainen käyttö voi aiheuttaa ongelmia

Lääkkeitä käytettäessä alkoholia tulisi nauttia vain, jos niillä ei ole haitallisia yhteisvaikutuksia.

Lääkkeillä ja pienillä alkoholimäärillä on harvoin vaarallisia yhteisvaikutuksia, mutta nämä vaikutukset voivat silti olla ikäviä tai yllätyksellisiä. Yhteisvaikutukset riippuvat lääkeaineen lisäksi alkoholin määrästä. Yksilökohtaiset erot ovat myös suuria.

Alkoholi voi vahvistaa tai heikentää lääkkeen tehoa, jolloin lääke ei vaikuta suunnitellulla tavalla. Muutamat lääkeaineet voivat alkoholin kanssa aiheuttaa voimakkaita pahoinvointireaktioita tai muita haittavaikutuksia, joita ei muuten esiinny.

Rauhoittavia lääkkeitä ja unilääkkeitä käytettäessä ei alkoholia tulisi käyttää. Alkoholi lisää myös eräiden allergian hoitoon käytettävien antihistamiinien väsyttävää vaikutusta. Väsymys tai muut sinällään vaarattomat yhteisvaikutukset voivat aiheuttaa vaaratilanteita esimerkiksi liikenteessä.

Lääkkeen ja alkoholin yhteisvaikutukset kannattaa tarkastaa etukäteen apteekista, lääkäriltä tai lääkkeen pakkausselosteesta.

Ei alkoholia lääkehoidon aikana?

Yleisohjeena pidetään usein, ettei alkoholia käytettäisi lääkehoidon aikana. Useimpien lääkkeiden osalta täydellinen alkoholista pidättäytyminen ei kuitenkaan ole tarpeen. Lääkkeen käyttäjä saattaa jättää lääkkeen ottamatta yhteisvaikutusten pelossa. Hoidon onnistumisen kannalta tämä on usein huono vaihtoehto.

Olellaista on selvittää etukäteen lääkkeen ja alkoholin mahdolliset yhteisvaikutukset.

Yhteisvaikutukset keskushermostossa

Useat alkoholin ja lääkeaineiden yhteisvaikutuksista aiheutuvat aineiden vaikutuksista keskushermostossa. Alkoholi vaikuttaa voimakkaasti keskushermostoon aiheuttaen mm. humalaa, väsymystä, tokkuraa ja koordinaatiokyvyn heikkenemistä. Suurina annoksina alkoholi lamaa hengitystä.

Keskushermostoon vaikuttavat lääkeaineet saattavat vahvistaa alkoholin haittavaikutuksia. Tällaisia lääkkeitä ovat esim. uni- ja rauhoittavat lääkkeet, useat masennus- ja psykoosilääkkeet, voimakkaat kipulääkkeet ja antihistamiinit. Vastaavasti alkoholi saattaa voimistaa keskushermostoon vaikuttavien lääkkeiden haittavaikutuksia.

Monissa reaktiokykyyn vaikuttavissa lääkkeissä on punainen varoituskolmio. Kolmiota ei kuitenkaan ole kaikissa lääkkeissä, jotka väsyttävät tai saattavat heikentää huomiokykyä liikenteessä.

KYSY APTEEKISTA!

Tarkista aina lääkkeen vaikutukset alkoholin kanssa

Lääkkeen ottamatta jättäminen on aina huono vaihtoehto. Toisaalta eräät yleisesti käytetyt lääkkeet voivat aiheuttaa alkoholin kanssa yllättäviä reaktioita.

Tähän esitteeseen on koottu esimerkkejä lääkeaineista ja lääkeaineryhmistä, joilla on haittavaikutuksia alkoholin kanssa.

Uni- ja rauhoittavat lääkkeet, psykoosilääkkeet sekä muut keskushermostoon vaikuttavat lääkkeet

Näiden lääkkeiden käyttäjien tulisi lääkärin kanssa keskustella alkoholin käytöstä lääkehoidon aikana. Alkoholin tavoin nämä lääkkeet vaikuttavat keskushermostoon ja samanaikaisesti käytettyinä voivat aiheuttaa yllättävän voimakasta väsymistä tai tokkuraa. Alkoholin ja näiden lääkkeiden samanaikainen yliannos voi aiheuttaa hengenvaarallisen myrkytyksen.

Epilepsia- ja migreenilääkkeet voivat myös aiheuttaa haittavaikutuksia alkoholin kanssa.

Diabeteslääkkeet

Diabetespotilaan tulisi käyttää alkoholia aina varoen. Alkoholi alentaa veren sokeripitoisuutta ja vaikuttaa samansuuntaisesti monien diabeteslääkkeiden kanssa, jolloin veren sokeripitoisuus voi laskea liikaa. Eräät suun kautta otettavat diabeteslääkkeet (esim. glibenklamidi) voivat alkoholin kanssa aiheuttaa antabus-pahoinvointireaktion.

Huonossa hoitotasapainossa oleva diabetes voi aiheuttaa vaaratilanteita jo pienenkin alkoholimäärän kanssa, esimerkiksi liikenteessä.

Särkyläkkeet

Useat tulehduskipulääkkeet voivat ilman alkoholiakin aiheuttaa limakalvo-
vaurioita ruoansulatuskanavassa (esim. asetyylisalisyylihappo, ibuprofeeni,
ketoprofeeni ja indometasiini). Alkoholin kanssa näiden vaurioiden riski
kasvaa. Tulehduskipulääkkeistä ibuprofeenin on esitetty olevan vähiten
haitallista. Parasetamoli on myös melko vatsaystävällinen särkylääke,
mutta maksavaurioiden riskin takia erityisesti alkoholia runsaasti käyttä-
neiden tulisi välttää sen käyttöä.

Voimakkaat särkylääkkeet (esim. kodeiinia ja tramadolia sisältävät valmis-
teet) voivat aiheuttaa väsymystä ja suurilla annoksilla jopa hengityslamaa.
Alkoholi lisää haittavaikutusten riskiä. Näissä särkylääkkeissä on usein
punainen varoituskolmio.

Sydän- ja verisuonisairauksien lääkkeet

Alkoholilla voi olla monenlaisia vaikutuksia verenpaineeseen ja verenpainelääkkeiden tehoon. Tilapäiskäytössä alkoholi usein vahvistaa verenpainelääkkeiden vaikutusta. Tämä johtaa verenpaineen laskuun, joka voi ilmetä pahoinvointina tai huimauksena, erityisesti noustessa makuulta ylös.

Alkoholi laajentaa verisuonia ja voi lisätä sepelvaltimotaudin sekä sydämen vajaatoiminnassa käytettävien nitraattien ("nitrojen") tehoa. Tämä voi ilmetä verenpaineen voimakkaana alentumisena ja pyörryttävänä olona.

Alkoholi voimistaa verenhennuslääkkeenä käytettävän varfariinin tehoa, mikä lisää verenvuotoriskiä.

Antihistamiinit

Useat allergiaoireiden tai matkapahoinvoinnin hoitoon tarkoitetut ns. vanhemmat antihistamiinit voivat väsyttää sellaisenaan. Alkoholi voi voimakkaasti lisätä väsyttävää vaikutusta. Näitä antihistamiineja on tablettien lisäksi myös eräissä yskänlääkkeissä.

Ilman lääkemääräystä myytävät antihistamiinit väsyttävät vain harvoin, ja niiden kanssa voi nauttia kohtuullisesti alkoholia. Erityisesti näiden antihistamiinien käytön alussa kannattaa kuitenkin olla varovainen. Suositeltu annos ilman alkoholiakin saattaa väsyttää pientä osaa käyttäjistä, ja alkoholi voi vahvistaa tätä vaikutusta.

Alkoholi ja mahalääkkeet

Alkoholi imeytyy enimmäkseen vatsalaukun jälkeisestä ohutsuolen alkusasta. Mahan tyhjenemistä nopeuttavat lääkeaineet voivat sekä voimistaa että nopeuttaa alkoholin vaikutusta. Mahan tyhjenemistä hidastavilla lääkeaineilla vaikutus on päinvastainen.

Alkoholin käyttö voi helposti johtaa lääkkeen ottamisen unohtamiseen. Alkoholin aiheuttama oksentaminen voi myös poistaa lääkkeen vatsalaukusta, ennen kuin lääke on ehtinyt imeytyä ja vaikuttaa elimistössä.

Alkoholi kuormittaa maksan aineenvaihduntaa

Maksassa lääkeaineita hajottavat useat eri entsyymit. Alkoholi voi kuormittaa maksan aineenvaihduntaa niin, että lääkeaineen hajoaminen hidastuu ja sen pitoisuus elimistössä kasvaa. Tällöin lääkeaine vaikuttaa voimakkaammin, ja se voi aiheuttaa haittavaikutuksia, joita ei tavallisesti esiinny. Vastaavasti alkoholin pitoisuus elimistössä voi kasvaa ja vaikutusaika pidentyä.

Maksan aineenvaihdunta saattaa kiihtyä suuria alkoholimääriä pitkään käyttäneillä. Tällöin lääkeaineiden pitoisuus ja vaikutus elimistössä voi jäädä tavallista vähäisemmäksi. Jo muutamia viikkoja kestänyt runsas alkoholin käyttö voi haitallisesti kiihdyttää maksan aineenvaihduntaa.

Maksassa alkoholi hajoaa mm. asetaldehydiksi ja etikkahapoksi. Mikäli lääkeaine estää asetaldehydinin hajoamista, se voi aiheuttaa myrkytysoireita (ns. antabus-reaktion) kuten punoitusta, päänsärkyä, vapinaa ja pahoinvointia.

Antibiootit

Useimmilla antibiooteilla ei ole merkittäviä yhteisvaikutuksia alkoholin kanssa. Usein antibioottikuurin kanssa voi ottaa pienen määrän alkoholia, esim. lasin viiniä.

Eräiden antibioottien kanssa alkoholi tulee jättää kokonaan väliin. Tällaisia antibiootteja ovat esimerkiksi hammas, virtsatie- ja sienitulehdusten hoidossa käytettävät metronidatsoli-valmisteet. Nämä voivat alkoholin kanssa aiheuttaa antabus-reaktion. Reaktio on mahdollinen vielä muutamana päivänä lääkekuurin loppumisen jälkeen.

Muita aineita

Eräät maksan aineenvaihduntaan vaikuttavat rohdokset (esim. mäkikuisma) voivat lisätä alkoholin vaikutusta.

Lääkkeiden ja alkoholin sekakäyttö

Lääkkeiden ja alkoholin tilapäinenkin käyttö samanaikaisesti voi aiheuttaa edellä esitettyjä yhteisvaikutuksia.

Lääkkeiden ja alkoholin pidempiaikainen sekakäyttö voi aiheutua näihin aineisiin liittyvästä riippuvuudesta, minkä hoitamiseksi kannattaa aina ottaa yhteys lääkäriin. Mikäli epäilet, että sinulla on lääkkeiden tai alkoholin käyttöön liittyviä ongelmia, asia kannattaa ottaa avoimesti esiin oman lääkärin kanssa.

Lääkkeitä, joiden kanssa ei tule käyttää alkoholia tai käytöstä on syytä keskustella ensin lääkärin kanssa

Vaikutukset ovat yksilökohtaisia ja voivat riippua esim. lääkeaineen annoksesta.

Lääkeryhmä	Vaikuttava aine
Uni- ja rauhoittavat lääkkeet (näillä lääkkeillä myös muita käyttötarkoituksia, kuten lihasten rentoutus)	alpratsolaami, buspironi, diatsepaami, oksatsepaami, klooridiatsepoksidi, loratsepaami, midatsolaami, triatsolaami, tsopikloni, nitratsepaami, tematsepaami, tsolpideemi, tsaleploni, valerianaauute
Kipulääkkeet, jotka vaikuttavat keskushermostoon	dekstropropoksifeeni, morfiini, fentanyl, oksikodoni, hydromorfon, kodeiini, buprenorfiini, tramadoli
Masennuslääkkeet	klomipramiini, doksepiini, nortriptyliini, trimipramiini, amitriptyliini
Psykoosilääkkeet	Kaikki valmisteet
Epilepsian hoidossa käytettävät lääkkeet (Epileptikon tulee käyttää alkoholia erittäin harkiten, koska korkea alkoholipitoisuus laskee kohtauskynnystä.)	Useita valmisteita
Ns. vanhat antihistamiinit (allergialääkkeet, matkapahoinvointilääkkeet)	hydroksitsiini, sinnaritsiini, syklitsiini, meklotsiini, skopolamiini
Antibiootit	metronidatsoli

Lääkkeitä, joiden kanssa alkoholia tulisi nauttia varoen

Näidenkin lääkkeiden ja alkoholin samanaikaisen käytön vaikutuksissa voi olla suuria yksilökohtaisia ja mm. lääkeaineen annoksesta riippuvia eroja.

Lääkeryhmä	Vaikuttava aine
Diabeteslääkkeet (Diabeetikon tulee käyttää alkoholia erittäin harkiten, koska huonossa hoitotasapainossa oleva diabetes voi pienenkin alkoholimäärän kanssa aiheuttaa vaaratilanteita esim. liikenteessä.)	Kaikki suun kautta otettavat valmisteet voivat aiheuttaa antabus-reaktion.
Tulehduskipulääkkeet	Kaikki valmisteet
Ns. ”väsyttämättömät” antihistamiinit (allergialääkkeet)	setiritsiini, desloratadiini, akrivastiini, loratadiini, ebastiini, feksofenadiini
Nesteenpoisto-, sydän- ja verenpainelääkkeet	Kaikki valmisteet, erityisesti ”nitrot”

Asiantuntija:
Timo Seppälä, LKT, farmakologian dos.

Pienikin määrä alkoholia voi eräiden lääkkeiden kanssa aiheuttaa yllättävää väsymystä tai voimakasta pahoinvointia.

Käytä alkoholia lääkityksen aikana vain, jos tiedät, ettei niillä ole haitallisia yhteisvaikutuksia.

Punaisen varoituskolmion puuttuminen lääkkeestä ei kerro lääkkeen ja alkoholin yhteensopivuudesta.

Varmista lääkkeen ja alkoholin yhteensopivuus apteekista, lääkäriltä tai pakkausselosteesta.

www.apteekit.net

Verkkopalvelu apteekkien asiakkaille.
Palvelussa mm. apteekkien yhteystiedot,
lääkkeiden hinnat ja itsehoito-opas.

SUOMEN APTEEKKARILIITTO
FINLANDS APOTEKAREFÖRBUND